

DEMOKRACIJA

Leto VII. - Štev. 30

Trst - Gorica 31. julija 1953

Izhaja vsak petek

Ali je Trst kriv italijanskih težav?

Ko je De Gasperi predstavil parlamentu svojo novo vladu, za katere pa ni dobil zaupnice, je zopet poglobil na dan tržaško vprašanje in zagrozil, da dokler traja sedanje stanje v jugoslovansko-italijanskih odnosih, Italija ne more sodelovati, ne posredno, ne neposredno pri vojaških sporazumih, ki so v kričečem nasprotju z občutki italijanskega prebivalstva. Nato je še dodal: »Našim zaveznikom naj bo jasno, da lahko napake v presojanju škodujejo trdnosti italijanske skupnosti. Svoja zunanje-politična izvajanja o tem predmetu je zaključil s pozivom, da morajo zavezniki izkazati italijanskemu ljudstvu pravico.«

Nihče ne more od demokristjanov pričakovati, da ne bodo poskušali v zunanji politiki čimveč izbiti za Italijo. To je njihova pravica. Toda ta zaključni poziv, ki se vsekar nanaša na znano marčno izjavo o priključitvi Svobodnega tržaškega ozemlja Italiji od česar naj bi bil odvisen italijanski pristop k evropski vojski, članstvo v Atlantski zvezi, uspeh vlade in celo ohranitev demokracijskega režima v italijanski republiki, vendarle ni stonel na dovolj stvarnih osnovah, da bi ne dihal po izsiljevanju.

Vidi se, da se vodilni italijanski krogi še vedno niso zavedli kako majhna je pravzaprav vloga, ki jo igra tržaško vprašanje v obeh široko italijanske javnosti. Če bi ta javnost vedela, koliko jo stanejo tukajšnji italijanski funkcionarji, koliko denarja požre tržaške irendistične blaginje in kako majhen gospodarski pomen ima to tržaško pristanišče za Italijo, bi menda bilo to zanimanje še manjše. Saj tu ne gre za bitki ali ne bitki italijanskega življa, ki bo tudi v primeru ohranitve tržaške samostojnosti ostal v ščini, temveč za čisto sentimentalne razloge, ki si v ostrem nasprotju z gospodarsko in zgodovinsko stvarnostjo.

Omenimo je vredno dejstvo, da so De Gasperiju ploskali samo demokristjani tudi takrat, ko je govoril o Trstu. Sam italijanski tisk se je nad tem bridko pritožil. Tudi nam obenem tudi dokazuje, kako umetno je napihnen pomen tržaškega vprašanja za italijanski notranji položaj. Dovolj je vladna kriza, pa opozicijske stranke nanj enostavno pozabijo.

Italijanske sredinske stranke se morajo končno vendar dokopati do spoznanja, da so danes minili časi, ko so vladajoče skupine lahko odvrčale oči državljanzov od notranjih težav na ta način, da so jih navduševale za irendistične ali zavojevne načrte. Danes gledajo ljudje predvsem na to, če dobro živijo. Pri tem opazujejo predvsem, če vladajoči krogi skrbno upravlja državo ali pa ne predpostavljajo morda svojih osebnih ali strankarskih koristi skupnim koristim, če so dovolj strpni do vseh državljanzov ali pa ne skušajo izkoristiti državne oblasti za ohranjanje svojega obstanka na oblasti na način, ki je nasproten čuti pravice in morda celo spominja na komaj minule čase raznih diktatur.

Neizpolnitev teh pogojev je vzrok, da so demokristjani izgubili volitve, ne pa Trst.

Scelbov volilni zakon, ki naj bi jim v parlamentu dal nesorazmerno premoč, je dejansko prinesel demokristjanom poraz. Italijanski volivci so obsodili krivico, ki jo je ta zakon uzakonil.

Demokristjani so v zadnjem času nekajkrat precej surovo pokazali, da želijo biti edini gospodarji, zato so na volitvah doživele še posebno težko obsodbo majhne stranke, ki so izpadle kot navadni demokristjani pomagali in podložniki. Če nekdo že da glas, go bo pač dal tistim, ki imajo svoje glavo, gospodarju, ne pa slugi. In ko so se italijanske manjše stranke v italijanski politiki ponizale na stopnjo brezpomembnih slug je začela njihova pot navzdol.

Italijanska socialna vprašanja, velika večina obljub socialnih reform, ki jih je italijanski narod v preteklih letih pričakoval od demokristjanske vlade, vse to je ostalo na papirju. Ni bila nobena tajnost, da so se v stranki polastili ključnih položajev pristajali desnice in italijanske velekapitala. O tem pričajo pogoste notranje krize v stranki sami in vedno odločnejši nastop levega demokristjanskega krila. Čemu se torej demokristjani čudijo, da je dober del (Nadaljevanje na 2. strani)

PREMIRIJE NA KOREJI začetek nove dobe miru na svetu

27. julija zjutraj so podpisali premirje v Pan Mun Jomu, s čimer je bil napravljen konec več kot tridesetmesečnega boja na Koreji.

Za poveljstvo združenim narodov je podpisal premirje general William Harrison, za severnokorejske komuniste pa general Nam Il. Svojesnost je trajala okrog četrure.

Ze nekaj ur pred podpisom premirja je začela legati na fronto tisa, toda ko sta Harrison in Nam Il podpisala dokumente, se je zaislalo nekaj milj izven neviralizirane cone okrog Pan Mun Joma streljanje topništva.

Prihodnja stopnja izvajanja sporazumov o premirju bo izmenjava in repatriacija vojnih ujetnikov, a v 90 dneh mora slediti premirju politična konferenca.

Določila premirja na Koreji so v kratkem naslednja:

Boji se morajo končati 12 ur po podpisu premirja in obe strani morata umakniti v treh dneh svoje čete iz štirih km širokega vmesnega področja, ki teče preko vse Koreje.

Med premirjem ne sme nobena stran pripeljati na Korejo okrepitve v vojastvu in orožju, vendar je dovoljena zamenjava do 35 tisoč vojakov na mesec in tudi zamenjava opreme kos za kos.

Izvajanje določil o premirju bo nadzorovala vojaška komisija za premirje, ki jo bo sestavljalo po pet višjih častnikov z obeh strani. Izvajanje premirja bo nadzirala nevtralna vrhovna nadzorsvena komisija, v katero bosta obe strani imenovali po dve državi. Mi sta ju sami izbrali. (Dosegli so sporazum, da bodo te države Švedska, Svica, Poljska in Češkoslovaška).

Vojni ujetniki, ki se želijo vrniti, bodo izmenjani v Pan Mun Jomu v dveh mesecih.

Ujetnike pa, ki se ne želijo vrniti, morajo izročiti repatriacijski komisiji nevtralnih držav, ki jo bodo sestavljale Indija, Švedska, Svica, Poljska in Češkoslovaška. Indija bo zavzemala v komisiji predsedniško mesto.

Ameriški predsednik Eisenhower je imel takoj po podpisu premirja govor po radiu in televiziji, ki so ga prenašale vse ameriške postaje. Med drugim je Eisenhower dejal:

»Vojaki, mornarji in letalci najrazličnejših dežel so kot tovariši stali z nami vse dolge in težke mesece. Amerika se zahvaljuje vsakemu od njih.

V tej borbi smo videli, da so se Združeni narodi uprli napadu ne

morda s patetičnim protestom in besedah, ampak z dejanji odločnega namena.

Primereno je, da še posebno pozdravimo hrabre čete Korejske republike, kajti žrtvovali so več kot samo to, da so dokazale pravico do svobode. Pod vodstvom predsednika Syngmana Rheeja so doprinesle vzgled poguma in domoljublja, ki znova dokazuje, da se v delu za pravico in plemenito stvar zahodni vojaki lahko borijo. delajo in živijo drug ob drugem skupaj z vzhodniki.«

Ameriški zunanji minister Dulles pa se je v svojem govoru spomnil mladih Američanov, ki so bili dolge mesece v ujetništvu in se bodo zdaj vrnili, pa tudi onih, ki se ne bodo nikoli več vrnili, ali pa se bodo vračali kot pohabljeni. Nato je dejal glede cilja, ki so ga zavezniki zasledovali na Koreji:

»Spomnimo se tudi na stvar, za katero so bile potrebne tolike žrtve.

Prvič v zgodovini se je mednarodna organizacija postavila v bran napadalcu in zbrala sile, da se upre sili. Odobila je napadalcu, ki je bil v prvem hipu zmasoviti. Zda, po podpisu premirja, razpolaga z manjšim ozemljem, kakor

ga je imel ob napadu, in še to ozemlje je hudo opustošeno.

Severnokorejska vojska je dejansko uničena. Kitajske in korejske komunistične vojske so izgubile okrog dva milijona vojakov in od desetih milijonov prebivalstva na Severni Koreji jih je bila tretjina pobitih ali je umrla zaradi vojnih opustošenj in nedolžnega zanemarjanja s strani svojih oblastnikov.

Te žalostne posledice bodo gotovo opomni in svarilo komunističnim podložniškim državam, naj se ne dajo izkoristiti za nov napad.

Vsi svobodni narodi, veliki in majhni, pa se lahko danes počutijo bolj varne, ker je bil uresničen ideal kolektivne varnosti in ker so bili napadalcu v polni meri kaznovani.

Na Koreji je zdaj zavladalo premirje. Odložili so orožje in se lotili diplomatskega dela, da bi premirje v kratkem postalo pravi mir, na katerem naj bi zidali novo stavbo mednarodne vzajemnosti.

Vendar, kljub vsemu, nas še vedno nevdaja velika zaskrbljenost, ker pri sklepjanju premirja niso sodelovali zastopniki neposredno prizadetega južnokorejskega prebivalstva.

De Gasperijev pade

De Gasperiju je poslanska zbornica izrekla nezaupnico. O tem podrobneje razpravljamo na drugem mestu. Tu se hočemo baviti samo z obravnavanjem povoda za De Gasperijev pade, z njegovim nastopnim govorom v zbornici, s katerim je predstavil italijanskim ljudskim zastopnikom svojo osmo vladno, sestavljeno iz samih demokristjanov, in zahteval zaupnico za svoj vladni načrt.

Govor je bil kratek, trajal je dobre pol ure. De Gasperi je takoj na začetku naglasil, da je predvidel razne težave pri sestavi parlamentarne večine. Zato je prišel do zamisli, da bi uvidel zakon o povezavi list, ki se je izkazal za neuspešnega. Tudi pogajanja z različnimi strankami nis odvedla do uspeha. Zato mu ni preostalo nič drugega kot poziv na odgovornost ljudskega zastopstva pred nalogami, katerim se nobena vlada ne more odtegniti.

Med temi nalogami so po De Gasperiju pobijanje brezposelnosti s pomočjo večje industrijske in kmetijske dejavnosti in istosmernim znižanjem stroškov izdelave. Davčno breme bi se kasneje moglo znižati, s čimer bi podjetnost mogla postati donosnejša. V ta namen je nujno treba izvesti popolno agrarno reformo, sporedno z njo pa doseči tehnično izpopolnitev kmetijskega gospodarstva. Vredno bi bilo posebno pazljivo vprašanju malega posestnika. Zidavo stanovanjskih hiš bodo nadaljevali. Ker pa bodo s tem nastali novi veliki stroški, bo potrebno priviti davčni vijak in preprečiti, da bi vrelišča dohodkov odpravila. Na ta način bo mogoče doseči izravnane proračuna, kar bo olajšano z davčno reformo, po kateri bodo opustili manj donosne davke, kot na primer davek na vpis in trgovanje z vrednostnimi papirji, namesto katerega bo treba uvesti davek na gospodarske družbe in pa dopolnilne davke za kritje krajevnih potreb. Povečani dohodki naj bi

služili za zmanjšanje primanjkljaja. Kar se pa novih izdatkov tiče, bo zanje potrebno najti novega kritja z novimi dohodki.

Prehajajoč na zunanjo politiko, je De Gasperi naglasil, da se Italija ne namerava odpovedati zaščiti potrebne skupne obrambe in pomirjenja med Vzhodom in Zahodom. Vendar je pa to pomirjenje nemogoče, dokler na Vzhodu niso računali z britsko-ameriškim in francosko-nemškim nasprotstvom. Ta nesoglasja je treba odpraviti. Kar se pa Italije tiče, je italijanski narod prepričan o potrebi evropskega sodelovanja, vendar pa od svoje vlade pričakuje, da brez oklevanja zaščiti pravice svojega naroda in si prizadeva doseči usvaritev tistih priznanj (tu misli De Gasperi na izjavo 20. marca 1948), ki so Italiji mednarodno zajamčena (»riconoscimento solenne della dichiarazione«), kajti dosedanja neizvršitev teh obvez pomenja stalno obremenitev dobre volje italijanskega naroda v smeri mednarodnega sodelovanja. In ker so vsa pogajanja med dvema sosednjima državama doslej ostala brez uspeha, čeprav so z italijanske strani, po De Gasperiju, nanje pristali brez posebnih pogojev, more Italija sicer priznati opravičenost Balkanske zveze med Ankarom, Atenami in Beogradom, ne more pa sodelovati pri njej, dokler bo trajalo »zavračanje italijanskega stališča in javnega mišljenja Italije«. S pozivom zahodnih zaveznikov, naj ne podcenjujejo posledic ev. pogrbenih ocenjevanj mednarodnega položaja in posebno odločno važnost tržaškega vprašanja, je omenil De Gasperi Atlantsko zvezo, h kateri je italijanski narod pristopil v jasni zavesti zaščite svojih narodnih koristi. De Gasperi je smatral še za svojo dolžnost, priznati svojo važnost pomoči, ki jo je Italija dobila od Amerike, pričakuječ da bodo zavezniki »pravičljivi do Italije.

V nadaljevanju svojega govora se je De Gasperi bavil z italijanskim notranjim vprašanjem, ki je pa za nas prikaz manj važen. Če premostimo to vsebino De Gasperijevega govora, se pač ne moremo odtegniti vtisu, da vsebuje slabo prikrito pretnjo. Skratka De Gasperi naglašal, kar so pretekli dni poudarili že italijanski zastopniki v Washingtonu in v Londonu, zahtevajoč, naj se denarna in tehnična pomoč Jugoslaviji poveže z uresnitvijo tržaškega vprašanja, kajti brez te »rešitve« bo Jugoslavija še manj popustljiva glede Trsta. De Gasperi nadaljuje torej s svojim »ujunictimom« med izvršitvijo obvez do Atlantske zveze in rešitvijo tržaškega vprašanja. V bistvu je pa ta postavitev »ujunictima« propadla enako, kakor so propadli vsi De Gasperijevi poskusi sestave trajne parlamentarne večine.

(Konec na 3. strani)

Nov volilni zakon v FLRJ

Omejen pomen jugoslovanskih volilnih reform

V Jugoslaviji bodo letos jeseni, kakor napovedujejo prve dni novembra, volitve v novo zvezno ljudsko skupščino.

Te volitve bi sicer že morale biti, toda ker je vlada pripravljala reformo dosedanjih volilnih predpisov in se je izdelava zakonskega osnutka zavlekla, so bile preložene na kasno jesen. Predlog zakona je že izdelan. Podpredsednik zveznega izvršnega sveta, Moša Pijade, je 18. 4. m. na posebni konferenci seznanil javnost z njegovimi temeljnimi določili. S tem je obenem začela javna razprava o osnutku, ki bo, ko ga skupščina na svojem jesenskem zasedanju sprejme, postal zakon.

Kdor pazljivo prečita nova določila, posebno izpremembe glede prejšnjega volilnega zakona, bo takoj uvidel, da je zamen pričakovati, da bi se jugoslovanski komunisti približali demokraciji. Moša Pijade je sicer dejal, da zakon zagotavlja popolnoma svobodno opredelitev volivcev, ki si lahko izberejo za kandidata katero koli osebo, ne glede na to, če je ali ni član Zveze komunistov Jugoslavije ali Zveze delovnega ljudstva Jugoslavije. Dovolj je, da predlog za kandidaturu podpiše 200 državljanov, ki imajo volilno pravico in

so iz najmanj polovice občin dotičnega volilnega okraja. Drug način postavljanja kandidature pa je po tako imenovanih zborskih volivcev po volilnih enotah. Zbor je sklepčen, če je prisotnih najmanj ena desetina volivcev dotične volilne enote, vendar jih ne sme biti manj kakor 50. Kot kandidat, določen na zboru volivcev, se smatra tisti kandidat, ki ga predlagajo v najmanj eni četrtini vseh volilnih enot na področju volilnega okraja.

Za morebitne nalivne zahodne »biskovalce« je vse to na papirju še nekaj dovolj demokracije. Toda če upoštevamo, da je v organizirani družbi za doseg vsakega uspeha potrebna organizacija, možnost in svoboda tiskane ter govorne besede in da vsega tega v današnji Jugoslaviji ni, potem uvidimo vso jalovost poskusov, da bi se proti naporom komunistov in njihovih sopolnikov, ki edini razpolagajo s tiskom, političnimi organizacijami in možnostjo združevanja, lahko uveljavili taki »samostojni« in »svobodno izbrani« kandidati. Kdo bo dal svoj podpis na listino, ki naj ga v režimskih očeh za vedno ožigosa kot nevarnega prekuca? Posebno, dokler tiči še mnogo demokracijsko usmerjenih posameznikov v zaporih? Kako bodo pa potekali zbori volivcev, na katerih bodo komunisti odgrlili svoje običajne vloge in vsilili volivcem svoje kandidate, je več kakor jasno.

Dodajmo k temu še ponovne Titove izjave zastopnikom zahodne tiska, da je strankarska demokracija v Jugoslaviji nemogoča, ker so se stranke grzele — tudi Mussolini in Hitler, ki nista marala s stoidkov, sta bila o tem prepričana — pa bomo spoznali vso upravičenost Pijadine trditve, da »ne gre za to, da se z volilnim zakonom zagotovi večina eni politični stranki ali koaliciji. Komur se ni jasno, temu je namreč treba povedati, da v Jugoslaviji ni na oblasti nekomunistična partija, ne že nekakrat prekrščena ljudska fronta, temveč ima vso oblast v svojih rokah sam narod. Vse organizacije, Tito in tovariši, OZNA itd., vse to je samo zaradi lepšega!

Zanimivo je pa le to, da se prav ti ljudje tako presneto boje, da bi ta narod morda nekega dne le ne spregovoril in pometel z njimi ter z vsemi komedijami, v katerih je prisiljen igrati vlogo norčaja.

Temu strahu je prilagojen tudi nov volilni zakon in zato ne smemo pričakovati, da bi vnešel v jugoslovansko politično življenje kakršno koli bistveno izpremembo.

Razgovor z avstrijskimi socialisti

»Slovenski poročevalec« je prinesel pred kratkim pod naslovom »Razgovor z avstrijskimi socialisti« članek, v katerem piše med drugim:

»Gostje so v nadaljnjem razgovoru izjavili, da so šli v Slovenijo z mislijo na teror, ki baje vlada pri nas. Vendar da so se sedaj prepričali, da je pri nas več svobode kot pri njih; slišali so javno in odkrito besedo ter mnenje naših ljudi, kar se v Avstriji ne bi nikdar upali izreči...«

Zastopnik avstrijske Delavske zbornice je omenil, da so mu delavci na vprašanje, kako se jim godi, odgovorili: »Ne najbolje, vendar nam je še slabše šlo, prepričani smo, da bomo kmalu bolj živeli...«

Omenjeni zastopnik je nato priznal:

»Pri nas v Avstriji je višja življenjska raven kot pri vas. Toda naši delavci vedo, da se bo pri vas življenjska raven dvignila, medtem ko pri nas delavci ne vedo, kako bo jutri...«

Kljub tem laskavim besedam zvitega avstrijskega socialista, bi slovenski delavci v veliki večini verjetno radi zamenjali svojo današnjo življenjsko raven z onega tova bodočnostjo avstrijskih delavcev...

Iskanje nafte v Jugoslaviji

V juniju so v Prekmurju začeli postavljati vrtilne stroje za globoko raziskovalno vrtno.

Ze med vojno so tukaj odkrili ležišča nafte, a ker so vrtili preplitvo, niso prišli do pravega ležišča. Sedaj so pa sklenili, da bodo raziskovali zelo globoko, do 1500 metrov, kjer so verjetno bogate zaloge nafte.

VESTI z GORIŠKEGA

Osma De Gasperijeva vlada je padla in povzročila novo krizo

Osma De Gasperijeva vlada ni dosegla niti dva tedna življenja. Zivela je le toliko, da so razni ministri pozdravili svoje uradništvo in prejeli čestitke k imenovanju na visoko mesto!

V torek 28. t.m. je poslanska zbornica izrekla nezaupnico vladi z 282 glasovi proti 263. De Gasperi je že zvečer istega dne poročal predsedniku republike o izidu glasovanja in podal ostavko vse svoje vlade. S tem se je odprla nova vladna kriza, ki izgleda precej resna in težka.

V sredo 29. t.m. je predsednik republike že začel nova posvetovanja za rešitev krize. Posvetovanja, ki se bodo zavlekla ves ta teden, če le ne še ves drugi teden in naprej, saj ni pogojev v poslanski zbornici, ki bi dali možnost sestave nove vlade, ker ni nobene trdnje in složne absolutne večine. In ni moza, ki bi se upal take pogoje z lahkoto ustvariti. Le s poskušanjem enih in drugih in z zdravim državnim samozavestjo politikov je možno izhoditi iz krize, na pestrem in energičnem socialnem programu, ki je v Italiji še bolj potreben in nujen kot vse drugo, kot smo pretekli teden spoznali iz uradnih statističnih ugotovitev in podatkov o bedi v državi.

Proti De Gasperijevi vladi so glasovali komunisti, Nennijsvi socialisti, monarhisti in novi fašisti. Bivši demokristjanski prijatelji liberalci, Saragatovi socialisti in republikanci, vsega skupaj 39 poslancev, so se glasovanja vzdružili, ker niso želeli tako naglega padca vlade, v upanju, da se demokristjani vendar enkrat odločijo za sprejem tudi njihovih točk programa. Toda demokristjani še do zadnjega niso hoteli popustiti in tako so liberalci še tik pred glasovanjem, v torek, poudarili svojo odločno zahtevo po jamčenju svobode tiska in po lažnosti šole. Poleg tega pa so liberalci izrekli v razgovorih še posebno nezaupnico prosvetnemu ministru Bettiolu, kateremu so očitali nezmožnost v solskih zadevah. Oni namreč zahtevajo resor prosvetnega ministrstva zase!

Tudi monarhiste so zadnji hip demokristjani začeli snubiti. Toda ti so zahtevali jasnejše in odločnejše.

POPRAVEK

Akademski klub »Jadrana« je poslal z ozirom na članek v zadnji številki »Demokracije«, ki govori o »podrobnosti« priveditve v Dobrodobo popravke, ki bi ga bil lahko zavrnili, ker ne odgovarja zakonskim predpisom. Ali da se ne poroče, da smo formalisti, objavljamo, kar Akademski klub »Jadrana« popravlja, namreč: da on ne brede po vodah ne tega ne onega političnega voditelja, da med člani »Jadrana« ni ljudi, ki izdajajo za par grošev kulturne ideale svobodoljubnega slovenskega naroda in se za groše udinjajo komunizmu.

Prosimo slovensko javnost, naj še enkrat prečita oni članek v »Demokraciji« od 24. julija, na goriški strani, in naj si napravi sodbo o poslanem popravku.

(X. nadaljevanje)

Ker je omenjena cerkev sv. Marije Magdalene par minut oddaljena in na samem na planjavi, imajo tu majhno kapelico. Izpred cerkve sv. Marije Magdalene je krasen razgled in od tod — še lepši z zvornika — vidiš proti severu preko gorskega jarka, v katerem šumlja bistri potok Bedroža, ki se pri Njivici izliva v Ter, na melinastih podnožjih Laneža (1630 m) zadnje tri slovenske zasele, ki tvorijo vas Breg (Pers). Ti niso v veliki razdalji drug od druge in se imenujejo od vzhoda proti zahodu: Zgrban, Breg (Borgo di Mezzo) in najmanjši Mihelci. Vsi skupaj štejejo le 180 prebivalcev in so 600 m nad morjem. Cerkevno spadajo k Sv. Mariji Magdaleni in do nje imajo zelo nerodno in utrudljivo pot: najprej morajo nízol po nekakih stopnicah od potoka in potem se morajo prerivati skozi grmovje po kozjih stezah v gošči, ki jim sproti zastira pot, in se tako rekoč plaziti na vrh.

Vsi ti kraji z Ovsjami, kamor še pridemo, spadajo k županstvu Artin, ki je od Tarčenta ob železnici proti Huminu.

Narečje je tu pač v splošnem podobno onim iz bližnjih vasic, ima pa svoje posebnosti v zategovanju

nejše zadržanje demokristjanov do njih in njihovega programa. Ker pa tega demokristjani niso storili je monarhist Covelli rekel, da gre samo za lojalno in vsestransko sodelovanje s sprejemom monarhističnega programa ali za odkrito opozicijo!

Rešitev vladne krize je v Italiji sedaj možna edino s popustom napram monarhistom ali pa napram Nennijsvim socialistom. Prva možnost bi spremenila vzdržanje liberalcev, Saragatovih socialistov in republikancev v glas proti taki vladi, ki bi zopet padla. Druga možnost, če bi se našli dobri pogoji, bi ustvarila trajno vlado in učinkovito socialno politiko. K temu sodelovanju bi gotovo pristopili tudi liberalci, republikanci in Saragatovi socialisti!

Posledice junijskih volitev

S krizo, ki je nastala po volitvah od 7. junija se je Italija znašla na mrtvem tiru z velikim odjekom tudi v zunanjem svetu in ni izključeno, da je prav ta novi no-

trajni položaj Italije narekoval za-
hodnim silam odločitev za pospe-
šene vojaške razgovore z Jugosla-
vijo. Italija je namreč preveč komu-
nistična in v preveč nejasnem po-
ločaju, da bi sile atlantskega pakta
mogle računati na njeno učinkovito
sodelovanje in pomoč pri morebitnem
nenadnem izbruhu vojne. Poleg tega je, kakor dobro zna-
mo, Italija zahtevala pooblastilo,
da bi ona branila odprto ljubljansko
kotlino. Sedaj so to obrambo za-
hodne sile prepustile jugoslovanskim
vojskam! To je seveda tudi prav in
za-
hodne sile se morajo enkrat za vselej
zavedati, da ima Italija le osvajalne
in ne miroлюбne namene do Slovencev
in Jugoslovancev!

S tem ni rečeno, da želijo za-
hodne sile Titov komunistični režim
ohraniti. Vedo pa prav dobro, da je
ves jugoslovanski narod prejel s protikomunističnim duhom. Zato se bo
tudi boril proti napadu od strani kominformistov, saj bo tudi od
zloma kominformističnih sil odvisna
njegova osvoboditev izpod titokomunističnega jarma!

Slovenska manjšina pred OZN

Italija noče razpravljati pred Združenimi Narodi o ravnanju z nami

Jugoslovanski zastopnik pri Združenih narodih je 21. t.m., ko so razpravljali o sprostovanju človečanskih pravic v svetu, iznesel pri-
tožbo proti ravnanju Italije s slovensko manjšino v njenih mejah. Italija, čeprav ni članica Organizacije združenih narodov, je dosegla, da je v zadevi lahko povedala svoj ugovor. Toda italijanski zastopnik se je omejil na golo za-
vrtitev jugoslovanskih trditvev s protipetožbo, da Jugoslavija slabo ravna s italijansko manjšino in celo s svojimi državljani. Rekel namreč, da Italija ne pristane na nobeno razpravljanje v zadevi svojega ravnanja s slovensko manjšino v svojih mejah. S tem je italijanski zastopnik potrdil upravičenost in resničnost izjav in pritožb jugoslovanskega delegata, saj Italija ne more zanikati, da petdeset tisoč Slovencev v videmski pokrajini ni še odprla niti enega razreda slovenske osnovne šole, da je na Goriškem izgnala iz slovenskih šol vse otroke slovenskih optantov, da sploh Slovencev v Italiji ni še zaščitila in da vodi proti njim diskriminacijsko politiko.

Ce to ne odgovarja resnici, zakaj se Italija protivi javni razpravi v tej zadevi?

Italijanski zastopnik je pa rekel, da Italija lahko vsakomur stavi na razpolago »dokaz« o svojem poštenem ravnanju z našo manjšino.

Mi, ki italijansko politiko in zvi-
jačnost dobro poznamo, vemo, da se na papirju da »dokazati« marsikaj, v praksi pa nel. Zato stojimo na stališču, da je treba vztrajati na zahtevi po javni razpravi in po ogledu na lico mesta z zaščitnim zastopnikom manjšine.

Jugoslavija pa je italijansko manjšino jezikovno dobro zaščitila

in je vsaka nasprotna trditev popolnoma lažniva!

Ce bi italijanska vlada postopala s slovensko manjšino v svojih mejah, kar se narodnostnih in jezikovnih pravic tiče, le tako človeško kot današnja jugoslovanska vlada z italijansko manjšino, bi bili verjetno na boljšem kot smo danes....

Italijanski istrski izseljenci se vračajo v Jugoslavijo

Ze večkrat smo slišali, da se v vedno obsejnejšem številu vračajo v Jugoslavijo italijanski istrski izseljenci, ki so optirali za italijansko državljanstvo in ga tudi dosegli. Jugoslavija jih pa brez vsakega pomisleka sprejema nazaj, medtem ko Italija na vse načine preprečuje Slovincem zopetno pridobitev njene državljanstva. Primer izjava Josipa Klanjščka iz Oslavia je za to italijansko politiko neizpodbiten dokaz. So pa tu še mnoge tožbe slovenskih strank, katerim italijanska oblastva nečisto vrtni državljanstva.

Menimo, da je politika jugoslovanske vlade do istrskih italijanskih povratnikov popolnoma zgrešena in na vsak način koristim države in prebivalcem slovenske narodnosti škodljiva, medtem ko Italija zlobno in krivično trdi, da je vsa Julijska krajina, z Istro vred, italijanska, ker je skozi petindvajset let svoje zasedbe kruto raznarodovala prevladujoči domači slovenski živeli.

Komunistični vladi v Jugoslaviji seveda ti povratniki prija, ker služijo kot dokaz, da se vendar najde nekdo, ki želi živeti raje pod njenim trdim režimom kot pa v Italiji. Toda ta pomislek jugoslovanskih vladajočih komunistov je pred državnimi in narodnimi ko-

„Giornale di Trieste del Lunedì“ in sladkor prostega pasu

Ze v drugie ali tretje se je 27. t.m. »Giornale di Trieste del Lunedì« oglašil in pritožil glede znižanega mesečnega obroka sladkorja prostega pasu, ki ga prejemo mesečno samo po 1 kg na osebo, namesto enega in pol in tudi več, kot je bilo v začetku določeno.

Pristojni gospodje, ki stoje na odgovornem mestu, niso do sedaj še pojasnili, zakaj so pravzaprav znižali obrok sladkorja. Zato se glasovi o neupravičenih in nedopustnih spekulacijah večajo.

Tudi lani poleti so obrok sladkorja znižali na 1 kg in svetovalec Rudi Bratuž se je proti temu pritožil! »Giornale di Trieste« pritožuje s svojimi pritožbami, da je bil Bratužev nastop popolnoma upravičen. Cas bi že bil, da se pri upravi prostega pasu (ozona franc) napravi red.

Tri tisoč let kulture

Za nedeljsko priridev v Dobrodo so izstavili tudi v Trzinu dvojezične lepake. Medtem ko so italijanski ostali nedotaknjeni, se slovenske, enako velike in isto-
barvne lepake, docela pomazali. Gre pač za tritisočletno kulturo in zaščito Slovencev v Italiji, o kateri Italija v svetu toliko govori....

ristmi neupravičen in, poudarjamo, škodljiv!

Kako Italija ravna s Slovenci v Italiji, ki so njeni državljani? V vsej videmski pokrajini nima petdeset tisoč Slovencev niti enega slovenskega razreda osnovne šole in Italija odpira tam vrte za pospešeno raznarodovanje slovenskih otrok!

Dokler vodi Italija tako politiko do Slovencev, naj Jugoslavija nikjer in v nobenem primeru ne pusti!

Glasbena publikacija

Pred par tedni je izšla v Gorici slavnostna koračnica za orgle, ki jo je zložil naš goriški rojak, ravnatelj Rihard Orel.

Skladba je vzбудila veliko zanimanje v slovenski glasbeni javnosti. Na prodaji je v slovenskih knjigarnah v Trstu in Gorici.

Novi doktor

Na univerzi v Neaplju je sredi julija, na fakulteti tujih jezikov promoviral za doktorja Martin Kranner iz Ukeu v Kanalski dolini.

Dr. Krannerju, ki že več let poučuje telovadbo na slovenskih srednjih šolah v Gorici, čestitamo k doktoratu!

PLES

pri Pevskem mostu v Gorici

Kmetje najemniki od »Ente delle Tre Venezie« iz Oslavia in Pevske pri Gorici vabijo na javni ples, ki ga priredijo v nedeljo 2. avgusta t.l. popoldne na prostori pri Giru.

Ves dobiček gre za sklad stroškov za pravdo, ki jo imajo z »Ente delle Tre Venezie«.

SOCIALNA VPRAŠANJA

Za pravično razdelitev zaposlenosti

Pod rubriko socialnih vprašanj je »Demokracija« od 28. junija t.l. ponovno pisala o nujnosti pravične razdelitve zaposlenosti. Ze prej pa je vsaj pankrat to potrebo prikazala in rešitev v gornjem smislu predlagala kot zahtevo socialne pravičnosti.

Katoliški glas, štev. 29 od 16. t.m., je v svojem članku pod naslovom »Vsem v premislek« to vprašanje povzel, pa ne iz »Demokracije«, ampak iz članka demokristjanskega, ki ga je z »Demokracijo«, to je 4. julija, priobčil v listu »Vita Nuova«.

Vprašanje kot tako prihaja tako na dnevni red in zahteva pošteno rešitev, če hočemo, da je svet pravičen, ker je po vseh božjih in človečanskih zakonih nedopustno kopčenje zaslužkov na škodo drugih.

Pri zaposlitvi tako državnih kakor poldravnih in zasebnih uradnikov je treba zahtevati ne le izkaz imovine in dohodkov vsakega, ki službo išče in prost, ampak tudi njegov družinski list, odnosno listino z navedbo oseb, ki jih j. prosilec dolžan hraniti in oskrbovati. Nato pa je treba vse zaposlitve po lestvici potrebe, ker je potreba po kruhu nujnejša od vsake druge. Mislimo tu na prednost zmožnosti prosilcev, ki je sicer zelo važna, ni pa najvažnejša, ko zajema potreba po kruhu že preveč široke plasti državljanov. Sicer pa

menimo, da je najzmožnejših v kakem poklicu le manjše število. Tako, da bi jih z lahkoto zaposlili, tudi če niso ravno nujno potrebni kruha!

Ali je Trst kriv italijanskih težav?

(Nadaljevanje s 1. strani)

kmetov in delavcev glasoval za iz-
vidarske stranke?

To so razlogi, zaradi katerih se zivja Italija danes v tako težkih notranjepolitičnih krizah, ne pa Trst. V teh okoliščinah tudi napovedani odklon »na desno« ne bo prinesel nobene trajne rešitve. Rešil bo morda za kratko dobo sedanjí parlament, toda zato bo tem sigurneje zapravl prihodnjega.

Tržaško vprašanje nima torej pri italijanski krizi nobene odločilne vloge in čimprej bodo De Gasperi in ostali italijanski irendentisti krogli to spoznali, tem bolje bo zanje. A tudi inozemstvo ne sme tega spregledati!

Se ena ugotovitev. Ce bi Trst bil za italijansko notranjo politiko zares tako pomemben, kako si pa irendentistični krog razlaga, da je pridobila največ glasov prav tista skupina strank, ki vsaj formalno zagovarja izvedbo mirovne pogodbe in ohranitev Svobodnega tržišnega ozemlja?

Tudi to je vprašanje, na katerega irendentisti ne morejo dati zadovoljivega odgovora. Ne bo, im pa škodilo, če o njem vsaj razmis-
ljajo.

GOSPODARSTVO

NEGOVANJE MLADIH TRT

Vsi kmetovalci opažajo letos močno obolenje trt po peronospori. Zlasti trpijo mlade trte, to je one, ki so letos vsajene in pa cepljene v zeleno. Zato moramo tem mladim triam pogostoma skropiti (tudi dvakrat v tednu) z 1,5 odst. brozgo modre galice in apna.

Sedaj je tudi čas za cepljenje trt v oko. Takim vcepjenim oesom moramo takoj po obvezi poppek namazati z brozgo modre galice ali »Calfarom«. Razume se, da po obvezi cepiča moramo poppek tudi takoj poskropiti ali namazati s copičem z brozgo modre galice. To skropljenje ali maža je veliko važnost, ker je cepič, ki je bolj blizu zemlje, podvržen napadu peronospore zaradi vlage.

POBIRANJE KROMPIRJA

Sedaj ko bomo na njivah pobirali krompir, ne bo odveč, če si za to delo pokličemo v spomin nekaj potrebnih navodil.

Ce je zemlja vlažna, moramo krompirjevo pokosti par dni pred izkopavanjem, da se zemlja izsuši in se bo tako krompir bolje luščil od zemlje.

Pokošeno krompirjevo zmečemo na kup in sežemo, da tako uničimo zalego koleradskega hrošča. Izkopani krompir ni prav takoj staviti v shrambo. Prav je, da ga prej raztrosimo, da se dobro posuši in očisti zemlje. Zlasti se pri tem posušijo tudi morebitne rane, ki ne bodo pozneje gnile.

Nato krompir odberemo: drobna-

ga za živino, srednje debelega za seme ter ostalega za prodajo in lastno uporabo. Gnilé gomolje pa odberemo in zakopljemo, ker nosijo klice bolezni.

Krompir, ki ga odmerimo za prehrano in ki želimo, da bi nam proti koncu zime ne kalil, potrosimo s prahom »Depona« s 100 gr na 100 kg. To opravimo tako, da vkletno plast krompirja in ga potrosimo z »Deponom«, nato drugo plast in prah na vrh itd. Na ta način ohrani krompir vse redilne snovi, ki jih drugače s kalenjem izgubi.

RAHLJANJE ZEMLJE

Zaradi obilnega deževnega vremena je letos zemlja posebno stlačena. Zato se hitreje posuši in razpoka ter iz razpok hitreje izhlapipe vlaga iz spodnjih plasti. Nastane suša, kar je v škodo rastlinam.

Da temu odpomoremo, moramo vrhnjo plast zemlje zrahljati za kakih 10 cm.

To delo opravimo ali z oranjem ali z okopalniki ali ročno. Cimboj bomo zemljo zrahljali, tem večji uspeh dosežemo. V proti zrahljani zemlji se namreč preprečuje razpokanje in s tem izhlapevanje vlage iz spodnjih plasti. To delo — zlasti zaradi nastopajoče suše — je treba opraviti čimprej, to je predno se zemlja strdi, ker bi tedaj delo bilo težje ali pa celo nemogoče. Vse to delo je potrebno v vinogradih in v sadovnjakih.

NAJZAPADNEJŠI OGRANEK SLOVENSKE ZEMLJE: BENEŠKA SLOVENIJA

Zgodovinski, krajepisni in dialektološki očrt

izreke in kantilene ter mnogo pri-
mesi tujih besed. Semkaj iz dolin in pravih poti; tako se lahko dose-
gor ob potoku Bedroža iz Njivice, od koder do Tarčenta ni več daleč; sedaj vozi tudi avtobus do Tera (vasi), toda laže se pride gor iz Tera do Podbrda, tod je cesta in potem je treba pa le po stezah kako uro hoda.

Obdelovanje zemlje je kot povsod: vse morajo obdelovati na roke za res pičli pridelek turščice in krompirja.

Glede zavesti moramo reči, da so se po zadnjih osvobodilnih bojih, ki so se bili tu, in ko so bili v stiku z različnimi slovenskimi borci, ki so tu bivali dlje časa, ljudje začeli zavedati svojega pokolenja in se za to navduševali in tudi na več načinov pokazali. Sedaj je seveda ostalo pri starem, ko so se izgubili učiteljico domačinko, ki jih je bodrila in učila.

Iz Brega prideš po gorskih stezah ob nižjih pobočjih Laneža, Ambruseta in Campona preko sedla Forador v nižje ležeče stano

mesto Humin (Gemon), od koder je odprt razgled na furlansko ravnino.

Mi pa pojdimo od cerkve po stezi proti malemu selišču Fratiču, kjer se govorje slovenski. Tako smo sedaj na poti, ki nas vodi navzdol od potoka; na drugi strani pa se pot vpenja v širokih vijugah na vrh, kjer zagledamo v ozki dolinici ob prisojnih rebrih položeno naselje, obstoječe iz dveh skupin hiš: Zgornje in Spodnje Ovsje. Pod njima teče potok in kraj njega je steza, po kateri hodijo Ovsjani v Tarcent, če pa hočejo v Gorjane (Montenars), kamor smo mi sedaj namenjeni, morajo po stezi navzgor do ceste. V Ovsju, ki ima le 162 prebivalcev, govorje slovensko, in to bi bilo naše zadnje selišče.

Od Fratiča do Gorjanov je približno uro hoda, pa v vsem tem presledku ni niti ene hiše. Tod gre torej jezikovna meja. Res je, da hodijo iz teh vasic v Gorjane ali nižje v ravnini ležeči trg Artin, kjer prihajajo v stik z Lahji, toda

posrednega stika z njimi pa le nimajo zaradi oblike zemeljskega površja.

Velika vas Gorjani, ki je bila pred dobrim stoletjem vsaj deloma še slovenska, leži na gorski ravnici, ki je nagnjena na prisojno stran. Sedaj je vas popolnoma furlanska, kak starček se še kaj spominja, da so tu stari govorili slovensko.

Ob koncu Gorjanov, spodaj ob glavni cesti Artin-Humin imamo nekdanjo slovensko vasico Zornik z naseljem Cuk. Tod ima tudi svoje razdrapano strugo hudournik Orvenek in s tem smo prišli že v bližino Humina, ki leži ne daleč od tod na usedlini Campona.

Tako sedemo sedaj v Huminu na vlak, ki nas odpelje v Rezijsko, ki je štiri postaje višje proti Trzinu. Toda ta pot je tako običajna pri vseh popisih, zato je bolje, da pričnemo Rezijsko opisovati in prodirati vanjo ne po železnici — od tam se rajše odpeljemo ob koncu potovanja — ampak napotimo se od ceste, ki gre pod Muzačevim

pogorjem proti Učiji in potem pojdimo preko prelaza Krnice v dolino Rezijske. To je sedaj mogoče, ker pelje precej zlozna cesta iz Učije v Rezijsko.

Dolina Rezijske zapira na jugu Muzačovo pogorje in od Krnice stopaš po cesti vedno nízol do prvega zaselka, ki je v stranski dolini Lisšjac in spada k vasi Njiva. Tu smo nekako v sredini doline.

Maló dalje v notranost preko struge hudournika, ki ima redkokdaj vodo, leži na ravni usedlini v osojnem kraju pod severnim vznožjem imenovanega pogorja vas Osajani.

Na nasprotnem bregu rečice Rezijske pa bolj vzvišeno na nekaki ravnini in na prisojni strani ob vznožju severno ležečega pogorja je glavni kraj vse doline Ravenna (Prato di Resia), kjer so tudi župna cerkev za vso dolino, županstvo in drugi manjši uradi. Tu je tudi več lepih hotelov in gostlin, primernih za letovišanje.

Glavna cesta, ki gre skozi doli-

no Rezijske, gre ob tej strani dalje proti koncu doline pod Kaninom.

Prva vas od Ravene dalje je Stolbica. Tu so doma oni lončevci, popravljalci dežnikov in brusarji, ki smo jih srečevali večkrat po naši domovini. Za Avstrije so hodili tudi po Kranjskem, kjer so se naučili književne slovenščine in si tako utrjali narodno zavest. Se sedaj je doma v Rezijski mnogo takih, ki to radi pripovedujejo.

Ker jim domača neplodna zemlja ne more dajati skopega živeža, so zato primorani iti po svetu za delom.

Do vznožja Kanina, ki je prav ob koncu doline, je še kake 4 km. Tam je mala plansarska vasica Korite, ki spada drugače k Osojanom, ker so imeli izseljenci iz te vasi tam svoje staj. Više v gorovju pa so lepe planine, kjer imajo plansarji staj. Ena takih večjih staj je Hlivač, od katerega prehajaš po stezah v Učijo. Pred Ravenco proti Rezijski je večja vas Bilo ali San Džorž (Sv. Jurij; bilo = belo, ker je tukaj povsod belo kamenje in prod). Ta vas je 7 km od železniške postaje in je največja, ker šteje 600 prebivalcev; leži 424 m nad morjem. Ravenna je pa najmanjša vas po številu prebivalcev, ker jih ima komaj 300.

(Sledi XI. nadaljevanje)

Kolobarjenja sovjetske revolucije

HLAS TAČI

Na X. kongresu KP Sovjetije v marcu 1921 je Lenin prvič po postalil oblasti leta 1917 razglasil »novo smer« boljševiške politike. Komunističnemu svetu je odkril »novo ekonomsko politiko« (NEP). Obdobje »vojne komunizma« je bilo zaključeno. V deželi je zavladal kaos, ki nima primera v svetovni zgodovini. Obnova naj bi se razvijala pod popustljivimi pogoji. Kmetu so podelili določene svobode. Trgovini in industriji so odprli pota, ki so se močno približevala kapitalistični obliki, čeprav so obe gospodarski panogi postavili pod strogo državno nadzorstvo.

Na XV. kongresu v decembru 1927: borba med Stalinom in Trockijem se je zaključila s Stalinovo zmago. Trockizem, ki je zahteval brezposojno privrženost svetovno-revolucionarnim ciljem, so označevali kot »odsklon na levo«. Vse se je čez noč spremenilo. Kot prvi cilj je sedaj obveljalo načelo: »Najprej socialistična izgradnja v eni državi.« Svetovno revolucijo so zaenkrat odložili med staro šaro.

Na XVI. partijskem kongresu aprila 1929: Rikov in Buharin sta bila obdolžena »odklona na desno«. Oba sta vse predlogo obsedela na načelih svobodne »nove ekonomske politike« na naukih »revolucije« in na »ustaljenosti razvoja«. Spet so vse preuknili na glavo. Boljševiška politika je stopila nazaj v revolucionarno obdobje. Kmetijstvo so kolektivizirali; leta 1928 je dospela prva petletka. Sovjetijo je bilo treba po takrat veljavni načelih industrializirati.

Na III. svetovnem kongresu Internacionalne v Moskvi avgusta leta 1935 so sklenili, pobijati fašizem z rama ob rami z zahodnimi demokracijami. S tem so sankcionirali »sovjetsko zunanjo politiko« iz leta 1933, kar je pomenilo popoln preobrat dosedanjih načel. Maršal Tuhačevski in številni visoki častniki so izdihali na moriščih (l. 1937). Obdolževali so jih veleizdaje.

Dne 3. maja 1939 so odstavili zunanjo ministra Litvinova, ki je bil na tem mestu polnih 18 let. Nadomestil ga je Molotov. Dne 23. avgusta 1939 so podpisali nemško-sovjetsko zavezniško pogodbo, kar je zopet pomenilo popoln preobrat sovjetske politike. Nova smer je veljala do leta 1941. Hitlerjev napad na Sovjetijo je pripeljal komuniste zopet na stran zaveznikov. Pa ne za dolgo. Ze leta 1943 je Stalin pripravil načrte za ponovni preskok. Udarjati so pričeli prvi zvoki hladne vojne. V zapovrstnosti porazov in zmag v drugi svetovni vojni so sovjetski voditelji zaslutili, da se morda bliža ura svetovne revolucije. Hladna vojna je dosegla svoj vrh leta 1952. Učinki te vojne so se odražali v začetku v nemajhnih brezglavosti zahodnega sveta, kateri pa je kaj hitro sledila zopetna oborožitev Amerike in zahodnoevropskih držav. Vsemu temu se je pridružila atlantska pogodba, pogodba o evropski skupnosti, obrambna skupnost na tihomorskem območju, japonska mirovna pogodba, balkanski dogovor itd. Vse ta novi razvoji zahodnega sveta je spjel Sovjetijo v slepo ulico.

Na XIX. partijskem kongresu septembra 1952: Stalin je napisal članek, v katerem opozarja svoje komunistične tovariše na razne kvarljivosti, ki so se pojavile pri vse preveč strogi boljševizaciji Sovjetije in v katerem je poudaril, da ni pričakovati vojne med Sovjetijo in kapitalističnim svetom. Nasprotno, zadržal je, da je položaj v svetu tak, da si bodo zahodni demokraciji sami skočili v lase. Sovjetija bo — po njegovih besedah — to borbo motrila in čakala, zato pa morajo — tako je nadaljeval pokojni oče socializma — zahodne KP razmor med zahodnimi zavezniki čim uspešneje poglabljati in poostriiti.

Stalin je izdihnil. Njegovi nasledniki sledijo — v kolikor je to mogoče danes razbrati — z veliko prožnostjo in energijo »novim smernicam«. V sami Sovjetiji znova popuščajo vijake proti kmetom, velikoruski politiki stopajo v ozadje, revizije petletk so na dnevnem redu in tudi oblastnosti partijskih prenapetostev se manjšajo. Se odličnejo so ti znaki v pripraviških državah.

Vse to je znano. Prav tako je znano, da so mnoge deloma radikalne in nenadne spremembe politične linije v sovjetskem bloku povzročile velike krvi, nemiri, gospodarsko bedo in skrajno nesigurnost. Zrte medsebojnih obracunavanj gredo v stotisoče. Ali pa se bo sistem pod pritiskom takih kriz tudi podrl? Nikakor! Zrušili so se vsekakor odlomki, ki so v notranjih borbah za partijsko linijo podlegli. Ostali pa so tisti komunisti, ki so svojo osebnost brezposojno prodali Leninovim maksimam, po katerih mora komu-

nist storiti vse, kar zahtevajo dane okoliščine, pa naj bodo to borbe na barikadah ali lizanje pete.

Stevilne čistke v partiji ustvarjajo na ta način stalno novo elito. Prečiščeni komunisti poznajo svoj nauk in svojo »biblijo« na izust. Ti komunisti vedo, da je mogoče brez mrmranja storiti tudi korak nazaj, zato da se nato pomaknejo za dva koraka naprej. Za take akrobacije poznajo parolo o »plimi in oseki«. Obdobje 1943-1952 je pomenilo plimo, od tega časa dalje pa vlada oseka. Za vsa ta dogajanja imajo komunisti že zdavnaj izoblikovane dogme. Vera v te dogme se lahko omaje samo pri neizgrajenih, za katere mislijo, da ni nobene škode, če odpadejo. Te iste dogme pa imajo svojo veljavnost za nekomunistični svet. Zakaj?

Zahodni svet je v teh dneh prepojen s številnimi spekulacijami, upi in predlogi najrazličnejših vrst. Vse polno je ljudi, ki so prepričani, da je boljševiški sistem zašel v taka kolebanja, da bi ga bilo mogoče z rahlim sunkom tudi preukniti. Tak optimizem je skrajno nevarno. Predvsem moramo razumeti, da se v Sovjetiji ni ničesar zgodilo, kar se ne bi že večkrat v 35 letih boljševiškega go-

spostva ponovilo. Novo je samo to, da na konici v Moskvi ne kraljuje več en sam človek, pač pa direktorij, o katerem vemo, da se med seboj kolje, vendar se je to dogajalo tudi pred 30 leti prav tam. Novo pa je predvsem to, da sedanja sprememba partijske linije ni omejena na zaokroženi prostor ruskega imperija, pač pa obsega tudi vzhodnoevropske priprežne države, v katerih vladajo povsem drugačne osnove in drugačni pogoji, ki jih Rusi niso nikdar poznali. Samo v toliko bi sedanja kriza v boljševiškem carstvu v resnici lahko postala nevarnejša in globlja od vseh dosedanjih razprtij.

Popolnoma nekaj novega v zgodovini sovjetske politike pa bi bilo, če bi Moskva smatrala za nujno potrebno, da stori tako »dolga koraka nazaj«, da bi se pri tem sprostito eno ali celo več področij, ki so danes pod boljševiškim jarmom, n. pr. Vzhodna Nemčija zaradi združitve vse Nemčije ali Českoslovaška, Madžarska itd. Ali o takih »korakih« v Kremli razmišljajo, da bi na ta način zmanjšali zunanjo napetost in izvršili notranji utrditev v razdobju sedanje »oseke«, in kakšne protivednosti nameravajo postaviti za take re-

šitve, to bodo pokazali prihodnji meseci. Vse dokler pa Moskva o vsem tem molči, ni nobenega razloga, da bi Zahod svojo, sedanjo politično linijo kakor koli spremenil.

Kr.

Jugoslovanska zunanja trgovina

Pred kratkim je bil sklenjen trgovinski sporazum med Jugoslavijo in Indonezijo.

Po tem sporazumu si bosta obe državi izmenjali blago v skupni vrednosti 14 in pol milijona dolarjev. Jugoslavija bo izvažala razne kovine, industrijske, rudarske in židarske stroje, tkanine, vžigalice, kemikalije in farmacevtske izdelke. Indonezija pa kavčuk, tehnično olje, kositer, kavo, čaj in palmovo olje.

Izmenjava počitniških kolonij

Jugoslavija in Avstrija sta sklenili, da bo to letoletje okoli 800 avstrijskih otrok letovalo v Jugoslaviji in prav toliko jugoslovanskih v Avstriji.

Avstrijski otroci bodo odšli v Opatijo, Sušak, Crikvenico in Savudrijo, jugoslovanski pa predvsem k Vrbskemu jezeru.

MARKSIZEM IDEJNA ZABLODA

(Nadaljevanje s 1. strani)

Boljševizem je prav tako pošastna kot poučna preizkušnja marksizma v praksi. Boljševiki so postopali po duhu in črki komunističnega manifesta; zatirali so, zasušili, rušili, ropali, uničevali, pobijali. Proizvajalni odnosi se niso samo spreminjali, »železni bataljoni proletariata« so jih strli na tla, kajti Lenin je dejal: »Nastajajo zgodovinski trenotki, ko je za uspeh revolucije najvažnejše čim več razdejavanja, kar se pravi iztrževati čim več starih ustanov.« Odstranitev obstoječega reda so v Rusiji izpolnili s pošastno populnostjo. Buržoazijo so pomandrali v prah, malomeščanski socializem so stisnili ob zid in oboroženo »vanguardo proletariata«, kot izvrševalko volje marksističnega odrešenja pogneli v pohod.

Nasilje namesto svobode

Socialisti izven Sovjetske zveze so se po prvem navalu strastnega navdušenja za delo moza, ki ga je Maksim Gorki imenoval »hladno-krvnega mazača«, zgrozili pred brutalnim nazornim naukom »praktičnega marksizma« in se oprijeli izgovora, da ruski vzor ni prava, oziroma vsaj ne edina pot k uresničenju socializma.

Kakor koli bi Marx in Engels že zasnovala svojo proletarsko revolucijo v industrijsko najbiksejši državi Evrope in kakršne koli možnosti bi pri tem upoštevala, v vsakem primeru bi bila diktatura proletariata tista gonilna sila, ki sta jo kot utemeljitelja revolucionarnega gibanja sama zahtevala. To diktaturo je uresničil Lenin in je pri njeni izvedbi uporabljal vse tiste metode, ki so značilne za vsako diktaturo.

Tako se slaba vest v liberalističnih in demokratskih izročilih zraščila socialistov ne obrača proti naknadno skonstruiranim »izdajstvom« Lenina nad socializmom, pač pa proti teoretičnim, zasnovam marksistično-socialističnega svetovnega nazora in iz tega izviraajoče splošne marksistične politike. Če se zgodovina o prehodnem obdobju diktature proletariata ni z napovedano naglo dokopala brezrazredne družbe, če je marksistična država še vedno tako nedogledno oddaljena od izumrtja in se je razrasla v totalitarni nestvor; če so izgube energij v socialističnem gospodarstvu večje kakor pod kapitalizmom; če zaslužnost ljudi in na vseh življenjskih področjih zavzema čedalje počasnejše razsežnosti, potem leži krivda za tako stanje v prvi vrsti v sami teoriji, ki to diktaturo kot neizogibno oznanja, in ne pri ljudeh, ki so se odločili, da jo brezobzirno tudi uresničijo. Marxova teorija je tista, ki je iznašla gospodarski paradiz s popolnim preziranjem političnih in idejnih vrednot in ki je človeštvo naglala proti njegovi volji in proti njegovim nagibom v utesnje-ni, samolastni okvir »tako imenovanega potrebnega razvoja dogodkov«. Ustvarjalna sila marksizma ni rodila carstva svobode, pač pa je skotila carstvo nasilja. Marx je s svojimi predsodki o razredni borbi, kateri je pritisnil znanstveni pečat, izročil boljševikom teoretično legitimacijo in taktično pretvezo za zgraditev socialistične nasilniške državne skupnosti.

V komunističnem tisku in lažnih znanstvenih razpravah vlada sum-

ljiv molk o konkretnih spremembah, ki naj bi nastopile po »uničenju buržoazije« v državi in gospodarstvu. Komunistični ideologi se zadovoljujejo s splošnimi namigovanji o paradizju, ki se bo človeštvu približal z odstranitvijo kapitalizma. Voditelji boljševiške revolucije, ki so se morali po zavzetju državne oblasti ukvarjati s posameznostmi »socialistične izgradnje«, so pokazali v kakšne oblike »proletarske svobode« vodi integralni socializem in v kakšen prepad je človeštvo pogljal praktični marksizem.

Nekaj tednov po zmagoviti revoluciji l. 1917 so vladodržci spoznali, da čarobna palica »razlastitve razlaščenec« ne rešuje vseh vprašanj skupnega življenja, spoznali so celo, da prav sedaj nastajajo naloge po »zgraditvi še višje družabne piramide«, kakršno je postal kapitalizem. Čez noč je nastala kritika o »nujnem dvigu delovne proizvodnje«. Sredstvo, ki se ga je oprijela »država delavcev«, da bi socialistično gospodarstvo poglala v tek, je bilo popolna militarizacija državnega in gospodarskega življenja. Delovni sloj, ki je z odstranitvijo kapitalizma pričakoval več svobode in več kruba so vkovali v železno disciplino. Uvedli so delavske knjižice in delavske kontrole. Svobodo izbire delovnega mesta so odpravili, zato pa so uvedli akordno delo. S trdo roko in barbarsko neusmiljenostjo so izsilili »brezposojno podredivo množico enotni volji« voditeljev delovnega procesa. Vse gospodarsko življenje je moral prepojit militaristični duh; zaostalemu in obnemogemu delavstvu so napravili zakon o delovni obveznosti, množice so militarizirali in tako izgleda danes totalni socializem v praksi. Pri tem je treba pripomniti, da bistvenih razlik med sovjetskim in titovskim komunizmom ni.

Ogoljufano delavstvo

Delavski nemiri v podrepiških državah Sovjetije so jasni dokazi, da životari delavstvo v komunističnih deželah na zelo nizki življenjski ravni in je utišnjeno v pršino organizacijo, ki jo zaničuje. To delavstvo čuti, danes bolj ko kdaj koli, da je bilo ogoljufano prav od režima, ki ga je slepil, da bo nastalo »proletarskega kapitalizma« postavil na noge »socialistični vzpon«. Izvor te goljufije pa ni nesposobnost niti hoteno zavračanje komunističnih poglavarjev, da bi ustvarili »resnični socializem«. Voditelji in funkcionari komunističnih držav so prepričani, da izvažajo svojo despotično oblast v »korist delovnih množic« in da s svojimi metodami pripravljajo delavskemu sloju raj na zemlji. Korenine same goljufije tičijo v krivi veri marksizma, v veri, da je mogoče z gospodarsko revolucijo po Marxovem receptu zasloviiti človeštvo svobodo in blagostanje. Goljufija pričena pri nauku o razredni borbi, pri utvarji, da uničenje obstoječega družabnega reda vodi k višji in boljši družabni obliki samo zato, ker to uničenje izvaja proletariet.

Država, ki drži gospodarstvo v svojih rokah in priklepa na ta način politično silo z gospodarsko močjo, je natušiti izkoriščevalce človeštva in posebno je delavstva, odkar pomni svetovna zgodovina.

To je država totalnega socializma, proti kateri se dvigajo delavci v Plzinu in Berlinu. To delavstvo noče »napreje« v socializem, pač pa nazaj v družbo svobode. Praktične metode so razkrinkale in diskvalificirale marksistični sistem. Socialistična organizacija države in gospodarstva, uvedena celovito in izvajana po komunističnem totalitarizmu izjava upor prav tistih, katerih bi morala olajšati in izboljšati življenje.

Iz teme neizpolnjenih obetanj in strahotno razočaranih upanj gleda delavstvo s hrepnenjem prav na isto družbo svobodnega življenja in prostega delovanja, ki jo komunisti na tej in na tni strani železne zavese neutrudljivo zavračajo in obtožujejo. Tisto delavstvo, ki vzdihuje pod diktaturo in ki je nastala deloma tudi z njihovim molčnim odobravanjem, stremi po meščanski revoluciji v drugič, da bi si izvajalo človečanske pravice, ki so jih komunistični zaničevalci in pokončevalci meščanskega reda tudi njim samim pokradli. Može, ki so jih rdečearmeji in komunistični miličniki postrelili, so usodne in izkvarjene utvare, ki so jih marksistični odrešniki skozi sto let sešali v srca delavstva, pobrali s seboj v grob. Mesec junij 1953 je prižgal prvi plamen na obzorju totalnega socializma.

V naslednjem pa navajamo le glavne misli iz govora predsednika SDZ o aktualnostih v zvezi z razvojem tržškega vprašanja.

Borba Slovenske demokratske zveze za ohranitev Svobodnega tržškega ozemlja zaznamuje v zadnjem mesecu zopet nov uspeh.

Ko je dr. Agneletto na zadnjem sestanku poročal o svojih vtisih, ki jih je odnesel z razgovora z zastopniki Socialistične internacionale, je že naglasil, da je zastopstvo odšlo iz Trsta z drugimi vidiki, kakor pa jih je imelo, ko je prišlo v Trst. Stokholmski kongres Socialistične internacionale je govornikove vtise potrdil. Zastopstvo, ki je bilo na STO-ju, je poročalo sicer kongresu pri zaprtih vratih, pravilo je da to na zahtevo italijanske delegacije na kongresu. Toda pri vsem tem so vesti, ki so prišle v javnost, za nas, ki vidimo v ohranitvi STO-ja svoje življenjsko vprašanje, ogromnega materialnega in moralnega pomena. Odposlanstvo je kongresu predlagalo — kakor je javnost mogla posneti tudi iz izjav podtajnika Socialistične stranke za Julijsko krajino na tiskovni konferenci 25. julija — naj na nedeljenem STO-ju uvedejo »pravo« v smislu mirovne pogodbe za dobo 3-5 let; po tem poskusu naj bi odločali — če bi to bilo potrebno — kdaj naj se s Trstom in STO-jem združi. Odposlanstvo se je tudi izjavilo, da današnje stanje na STO-ju ne more več trajati, ker je obupno in nevzdržno. Izjavilo je tudi, da STO se ne more izročiti niti Italiji niti Jugoslaviji. Poudarilo je, da je to Ozemlje nedeljivo, nedeljivo po etničnih mejah, po koridorjih in prav tako nedeljivo med Italijo in Jugoslavijo po današnjih dveh področjih.

Stokholmski kongres ni razpravljal o stavljenih predlogih in je sklenil, da naj vprašanje o STO-ju preučujejo in da bo prihodnji kongres dokončno o tej zadevi sklenil.

Iz vsega tega sledi, da je predlog za plebiscit, sprožen od italijanskih socialistov, sklavno propadel. Zavedamo se, da sklepi Socialistične internacionale nimajo moči pravnih ukrepov kakor sklepi štirih veleil ali Varnostnega sveta ali Glavne skupščine Združenih narodov. Toda mnenja, izražena na kongresih Socialistične internacionale, ki predstavljajo okrog 50 milijonov svetovnega delavstva, so vendar močan oblikovalec svetovnega javnega mnenja. In prav glede tega — informirati pravilno svetovno javnost o STO-ju — so zaključki odposlanstva Socialistične internacionale za tržško stvar neprecenljivi.

Saj sloni vsa naša borba za STO na tem, da informiramo pravilno zunanji svet o STO-ju. To delamo vztrajno in okviru skromnih sredstev, ki jih imamo na razpolago, s požrtvovalnostjo, ki je lastna ljudem, ki vedo, da se bore za pravično stvar.

»Messaggero Venet« je v svoji nedeljski številki pod naslovom: »Vskodnevni hlastač« poskušal pobiti naše ugotovitve, po katerih Slovenci kažejo večje zanimanje za angleški jezik in kulturo kot Italijani.

To večje zanimanje temelji na dejstvu, da je bilo od približno 300 tečajnikov angleškega jezika 125 nedvomno Slovencev. Ali je potemtakem številčno razmerje med Slovenci in Italijani v Trstu res 1 proti 10, kakor bi to hoteli Italijani? Potemtakem bi od 300 tečajnikov na Slovence odpadlo kakih 30 in ne 125. V tem primeru bi rekli, da je zanimanje Slovencev in Italijanov enako, čeprav ne smemo pozabiti, da ni le med Italijani, ampak tudi med Slovenci še več raznih privatnih tečajev za učenje angleškega jezika. Če je tudi z razmerjem 175 proti 125 zanimanje enako, potem pa ta čisto italijanski Trst ni to, kar bi Italijani hoteli... namreč čisto italijansko mesto.

»Messaggero Venet« ugotavlja, da so slovenski primki tečajnikov popačeni. Po anagrafskih seznamih izgledajo namreč ta imena drugače... Da slovi anagrafski urad po svoji spretosti v »korektur« pravopisa slovenskih primkov, tega nam prav gotovo »Messaggero Venet« ne bo prvi dopovedal,

saj mu moremo navesti celo vrsto primerov, iz katerih bi mogel ugotoviti, da si anagrafski urad čisto samovoljno prisvaja pravico »popravljanja« celo primke jugoslovanskih državljanov, tudi tistih, ki niso rojeni v Trstu.

»Messaggero Venet« nam očita, da zaradi pomanjkanja učbenikov nismo imeli niti gimnazije niti vseučilišča! Solse učbenike pišejo in tiskajo samo tedaj, če obstoje tudi ustrezne šole; pisanje takih knjig brez ustreznih šol je morda prav zabaven šport, ki ga sicer nikjer na svetu ne goje, razen morda v uredništvu imenovanega lista. Da je bil pa slovenski jezik že zelo zgodaj prikladen za pisanje, nam med drugim izpričujejo slovenski misli iz XV. stoletja, od katerih je eden bil v uporabi tudi v Trstu, kjer je Primož Trubar — kot kanonik in kantor stolnice sv. Justa — pel staroslovenske koralke. To je bil slučajno prav tisti Primož Trubar, ki je v slovenski jezik prevedel tudi sveto pismo. Toda tudi 6. krog sedemdesetih let preteklega stoletja smo imeli v Trstu veliko slovenskih srednješolskih profesorjev, naj omenimo le glavna med njimi: Urbasa in Kompara. Nekako v istem času smo imeli tudi na vseučilišču v štajerskem Gradcu slovenska paralelna predavanja.

»Messaggero Venet« trpi presneto pomanjkanje na argumentih, če ne najde drugega izhoda, kot da preide na omembo najbolj tipičnih italijanskih veljakov. Med njimi so Kristof Kolumb, sv. Frančišek Asiški in Marko Polo.

Ne mislimo tukaj o njih napisati razpravo, ne bo pač čisto brez vsakega pomena, če tako mimogrede glede Kolumba omenimo, da Spanci na primer niso kaj posebno prepričani o tem, da je bil Genovezan. Malipiero v svojem dnevniku omenja nekega morskega razbojnika Cristofora Colomba, ki se je bajje tako nazival, da je pa bil po poreklu Spanec in se sam trdovratno imel za Cristobala Colona, čeprav je enako resnično, da tedaj v Valladolidu ni bilo anagrafskega urada. Kar se pa sv. Frančiška Asiškega tiče, so ga njegovi rojaki smatrali za tuja in od tod tudi ime Francesco, kar pomeni Francoza.

Posebno poglavje bi pa lahko posvetili Marku Polu, temu doždevnemu Benečanu, v bistvu pa Korčulanu in s tem našemu človeku iz Dalmacije, ki je potoval pod okriljem Benetk, tedanje gospodarice Korčule, ter svoje delo spisal v francoščini.

Toda pustimo to ob strani, saj se izpostavljamo nevarnosti, da bi nam Italijani prisodili namero, da hočemo tistega, ki je odkril Ameriko, obenem s sv. Frančiškom spremeniti v Slovana!

Značilno je pa vendarle, da med vsemi tistimi italijanskimi in po Italiji prisvojenimi velikani ni nobenega Tržačana. Po vsej priliki zaradi tega, ker se »Messaggero Venet« boji, da ob primerjavi italijanskih in slovenskih tržških smo prišli ob motrenju seznama podobnih zaključkov, do kakršnih velikani ne bi prišli morda do tečajnikov angleškega jezika tukajšnje Zavezniške čitalnice.

Pa čeprav bi »Messaggero Venet« tvegal trenutno blamažo, bi vendarle storil prav, če bi se posvetil takemu raziskovanju, ki bi ga gotovo osvobodilo njegove nevarne »deviške nedolžnosti« glede preteklosti in sedanjosti naših krajev.

Ali si že poravnal
naročnino?

Utisi iz Beneške Slovenije

Da bodo naši čitatelji dobro poučeni o beneškoslovenskih prilikah, sem sklenil napisati še nekaj vtisov iz Beneške Slovenije.

Po prespani noči v Gorenjem Brnasu smo se namenili v Trémun, rojstvo vas pesnika in pisatelja prof. Ivana Trinka.

V tej vasi smo našli čisto drugačno ozračje. Tu so nas ljudje zelo prijazno sprejeli. S prof. Trinkom smo govorili čeli dve uri. Povedal nam je precej zanimivih stvari; nekaj o slovenskih duhovnikih, ki so jih pošiljali in jih še pošilja v italijanske kraje, Italijanske duhovnike pa v slovenske vasi. Pokazal nam je tudi svoje lepe perorisbe. Pravil nam je, da je dobil za svojo 90-letnico rojstva ogromno pismo iz vseh delov sveta, celo iz Japonske. Ob tej priliki je dobil tudi neko pismo, če se ne motim, s Poljske, z naslovom: »C. prof. monsg. Ivan Trinka — Italija«, brez natančnejše navedbe namembnega kraja. Po tem vidimo, kako daleč naokrog poznajo naše pesnika in pisatelja!

Pri njegovih domačih smo se poznanimali tudi o političnem življenju v Trémunu. »Ljudje so precej narodno zavedni in globoko verni; bellh glasovine je bilo tudi precej. Komunisti pa so na volitvah v slo-

venskih vaseh bili poraženi. Pri nas v Trémunu jih ni bilo skoraj nič; tisti pa, ki so volili zanje, so se dali prevarati od obljub; ljudje so namreč tukaj zelo siromašni.«

Iz Trémuna smo krenili v Jelino, v Ložac in prišli v vase Matajur, majhno, a lepo vasico. Tudi v tej vasi smo srečali zelo prijazne ljudi. Ko smo prišli h g. župniku, smo zagledali na mizi »Demokracijo«. G. župnik nas je zelo prijazno sprejel; tudi z njim smo se pogovarjali o beneških Slovencih. »Pridigo in krščanski nauk imamo v slovenščini, toda slovenskih šol nimamo, čeprav je naša vas stodoletno slovenska.«

Drugo jutro smo se poslovili od naših dragih bratov v Beneški Sloveniji.

Na splošno smo o njih dobili ugoden vtis. Saj kljub skoraj stoletno italijanski oblasti, kljub njeni propagandi za politiziranevanje vseh vasi, kljub nekaterim slovenskim janičarjem, ki ustrahujejo svoje sovaščane in delajo propagando za Italijo, kljub temu, da nimajo Slovenci niti ene slovenske šole, ni večina beneških Slovencev izdala in zatajila svoj slovenski narod.

Vztrajajte, dragi bratje! Vztrajajte! DRAGO STOKA

VESTI s TRŽAŠKEGA

Še o „Emergenzi“

Diskriminacija, ki so jo bili delni slovenski šolniki in z njimi vsi tržaški Slovenci pri izplačilu tako imenovane izredne doklade k plačilu, »emergenze«, je tako velika, da moramo vso zadevo še podrobneje razložiti naši javnosti.

Iz pristojnih krogov smo prejeli naslednja pojasnila.

Vsi državni uradniki na Tržaškem so prejeli omenjeno nindeno d. emergenze. Prejeli so jo tudi vsi šolniki na italijanskih šolah, bodisi stalni (italijanskega staleža), bodisi začasni, bodisi supletenti. Na slovenskih šolah so jo prejeli samo oni, ki so v italijanskem stalnem staležu in po milostnem upravnem postopku izposojeni Slovincem. Tudi je pa zelo malo. Nagrade pa niso prejeli niti začasni šolniki niti supletenti na slovenskih šolah, da ne govorimo o osebah jugoslovanskega staleža, ki je z italijanskim plačilno izenačeno.

Stalni šolniki italijanskega staleža so v službenem razmerju z italijansko vlado. Vsi začasni šolniki in supletenti na slovenskih in italijanskih šolah pa nimajo z Rimom nobenega službenega razmerja in so torej popolnoma odvisni od tukajšnjih šolskih oblastev. Obe zadnji kategoriji šolnikov nastavlja Višja šolska uprava in jih potrjuje Zavezniška vojaška uprava, in sicer po istih predpisih, po istem postopku in z isto plačo ne glede na to, na kateri šoli služujejo.

Zato se vprašamo, zakaj so italijanski šolniki nagrado, imenovano »emergenza« dobili, tudi začasni in supletenti, Slovenci pa ne?

Slovenski šolniki jugoslovanskega staleža so po Ukazu ZVU št. 18 iz leta 1947 plačilno izenačeni z italijanskim stalnim učnim osebjem in prejemale enake plače ter doklade kakor oni. Veljavnost Ukaza ZVU št. 18 potrjuje tudi Ukaz ZVU št. 165 od septembra 1952. Slovenski šolniki jugoslovanskega staleža bi torej morali prejeti doklade kakor oni. Veljavnost Ukaza ZVU št. 18 potrjuje tudi Ukaz ZVU št. 165 od septembra 1952. Slovenski šolniki jugoslovanskega staleža bi torej morali prejeti doklade kakor oni. Veljavnost Ukaza ZVU št. 18 potrjuje tudi Ukaz ZVU št. 165 od septembra 1952.

Posledica te nove diskriminacije na račun našega življa na britsko-ameriškem področju STO-ja je ta, da prejemajo italijanski šolniki — stalni, začasni in supletenti — štiri do šest tisoč lir mesečno več plače kakor slovenski šolniki.

Krivica in diskriminacija je dovolj jasna in kričeča!

Vsa naša sindikalna in strokovna šolska združenja so se zaradi tega pritožila pri nadrejenih šolskih oblasteh. Odgovori teh pa so bili zelo nejasni in celo protislovni. Vsakdo se izgovarja na drugega, vendar vsi priznavajo, da imajo tudi slovenski šolniki pravico do te doklade. Tudi šef Prosvetnega urada ZVU, prof. Fadda, je dala različna odposlanstva naših šolnikov to našo pravico priznal. Ostala pa sta brez odgovora odprto pismo, ki so ga šolniki po tisku naslovili na področnega poveljnika, generala T. J. Wintertona, in dopis, ki so ga isti nanj uradno naslovili.

Pri tem sodimo, da je zares brez pomena pobijanje izjave vodilnega italijanskega šolskega funkcionarja v Trstu in svetovaleca šefa Prosvetnega urada ZVU, prof. Tavelle, da slovenski šolniki niso državni uradniki, zaradi česar naj ne bi imeli pravice do doklade »emergenze«. Vsekakor pa je ta izjava značilna za poznavanje miselnosti in razpoloženja nekaterih italijanskih krogov do našega življa!

Ni brez vsakega pomena ugotovitev, da se je Prosvetni urad Z. V. U. takoj po nastopu prof. Fadda začel zaganjati v Ukaz ZVU št. 18, ki je nekak temeljni zakon za slovensko šolstvo na našem področju češ da ta Ukaz št. 18 danes nima več nobene veljave.

IZLET V RAVASCLETTO
Slovenska demokratska zveza v Nabrežini priredi v nedeljo dne 9. avgusta enodnevni izlet v Ravascletto in k jezeru »Sedmi obče« (Laghi di Cavazzo).

Ker se izleta udeležijo tudi pevski zbor »Avgust Tancec«, bo število ostalih prostorov omejeno, zato naj se vsi, ki se mislijo udeležiti izleta, čim prej javijo bodisi na sedežu naše organizacije ali pa pri posameznih naših odbornikih.

Izletniški odsek SDZ v Nabrežini

Kam vozi taka diskriminacijska politika italijanskih funkcionarjev ZVU, v našem primeru Prosvetnega urada ZVU, je vsakomur jasno.

Upravičena je zato borba naših šolnikov za njihove zakonite pravice in za spoštovanje temeljnih Ukazov ZVU o ureditvi slovenskega šolstva pri nas.

Obračamo se zato v imenu vse demokratično čuteče slovenske javnosti na Tržaškem na področnega poveljnika, generala T. J. Wintertona, s prošnjo, naj iznešenemu uprašanju posveti vso svojo pozornost v korist demokratičnega pravnega reda, ki je z diskriminacijskim nastopanjem novih rimskih funkcionarjev, dodeljenih Zavezniški vojaški upravi, grobo kršen.

Našim šolnikom ni za to, da dobi doklado z istim naslovom »emergenza«, kakor jo dobivajo italijanski, vendar hočejo in morajo prejemati iste prejemke kakor italijanski, pa naj jim razne doklade izpivčujejo pod katerim koli naslovom!

Vtisi iz Medje vasi

Naša vas, malo, prijazno naselje takoj za italijansko in jugoslovansko mejo na STO-ju, kaže še danes po dobrih osmih letih po koncu vojne, težke, morda naravnost sramotne posledice te zadnje svetovne vihere.

Kot je znano, je bila vsa vas požgana in porušena, vsi prebivalci so bili odpeljani v nemška taborišča, kjer je marsikdo za večno ostal. Ko smo se po vojni vrnili, nismo dobili drugega kot ožgane stebre in zarašena polja.

Z žilavo vztrajnostjo, ki nas je vedno odlikovala, smo se z upanjem v boljše, srešnejšo bodočnost vrgli na delo, da bi zopet postavili svoje domove vsaj v taki obliki, kot so bili pred vojno. Prijavili smo vso vojno škodo, ki je bila ogromna, saj smo izgubili prav vse, nekateri tudi življenje.

Prvi vtisi so bili še kar dobri. Namesto da bi nam nakazali vojno škodo, so začeli zidati stanovanja in hleve. Za našo do tal požgano ali porušeno vasico, ki šteje dvajset ali enaindvajset hiš, je bilo nakazanih za zidavo samo stanovanj, brez hlevov, dvajset milijonov lir. To vsoto so obesili na meke vrste javno dražbo, na kateri so se zanjo trgala razna stavbna podjetja.

Dobilo jo je neko italijansko podjetje Perfetti, ki je sprejelo delo, za katerega je bilo določenih 20 milijonov, za borih 11 milijonov. Podjetnik je napravil, kar je mogel, toda morda bi bilo bolje, da bi se tega dela sploh ne lotil! Poslopja so ostala namreč nedokončana, brez stropov, vrat in oken. Delo je bilo tudi bolj površno opravljeno, saj večina streh že sedaj pušča po komaj petih letih! Marsikje so sobe razdeljene le s kakim starim posteljnima pregrinjalom ali odejo, brez stropa in ometa...

Kak kilometer daleč od Medje vasi, ob morju, pa raste novo moderno naselje priseljenih italijanskih ribičev. Hiše so vse lepe, čiste in moderne. Bolj kot ribiškemu naselju je to podobno poletnemu

Radio Trst II

306,1 m ali 980 kc-sek

NEDELJA, 2. avgusta: 8.45 Kmetijska oddaja. — 9.30 Vera in naš čas. — 11.30 Oddaja za najmlajše. — 12.15 Od melodije do melodije. — 13.00 Glasba po željah. 18.00 Novice iz delavskega sveta. 19.00 Iz filmskega sveta. — 21.00 Naša mladina na počitnicah. — 21.30 Gounod: FAUST, 1. in 2. dejanje.

PONEDELJEK, 3. avgusta: 13.30 Kulturni obzorje. — 19.00 Mamič pripoveduje. — 21.00 Književnost in umetnost. — 21.30 Gounod: FAUST, 3. in 4. dej. TOREK, 4. avgusta: 13.00 Glasba po željah. — 19.00 Tehnika in gospodarstvo. — 20.30 Aktualnosti. — 21.00 Radijski oder - Camario in Oxfilla: ZBOGOM MLADA LETA, nato Lahke melodije.

SREDA, 5. avgusta: 13.30 Kulturni obzorje. — 18.36 Čajkovski: Romeo in Julija, fantazija. — 19.00 Zdravniški vedež. — 20.00 Slovenske pesmi. — 21.00 Koncert mezzosopranistke Vide Jesihove. ČETRTEK, 6. avgusta: 13.00 Pevski duet in harmonika. — 19.00 Slovensčina za Slovence. — 20.00 Koncert sopranistke Ondine Otte. — 21.00 Dramatizirana povest. — 21.30 Slovenski motivi.

Tožba iz Mavhínj

Z letošnjo letino smo do sedaj še kar zadovoljni. Le jesen bo bolj žalostna, ker bo vina malo, ker so se spravile nad trto razne neizgode, od slane in peronosporne do druge.

Kmetje še vedno nestrno čakamo, da bi nam nakazali vojno škodo za živino in kmečko orodje ter stroje, saj smo v tej vojni vse izgubili, dela na polju pa ni mogoče opravljati brez strojev in orodja.

ZGONIK

V nedeljo 2. avgusta bo seja občinskega sveta v Zgoniku.

Sporod je naslednji:

1) poročilo župana, 2) poročilo o SELAD-u in javnih delih, 3) določitev srednje vrednosti blaga, podvrženega trošarini, 4) proglašenje Briškov za turistično področje, 5) odsvojitve občinskih zemljišč, 6) povezava občinskih telefonov na mestno telefonsko mrežo, 7) volitev računskih preglednikov, 8) slučajnosti.

Tudi ostalo vojno škodo bi nam po tolikih letih že lahko poravnali.

Kot ostalim vsem naše občine, ki so bile požgane v tej zadnji vojni, bodo tudi nam v kratkem začeli popravljati iziroma delati mizarjska dela in strope po obnovljenih hišah. Pričakujemo, da bodo ta dela res dobro izvršena in ne tako kot nekatera zidarska pri obnovi hiš, ki že sedaj kažejo vidne znake površnega dela. Zakaj niso vsa podjetja, ki so sprejela zidavo odnosno popravilo hiš, opravila svoja dela tako, kot podjetje Francolič, s katerim so vsi gospodarji zadovoljni?

Odpoved letovanja SDO na Repentabru

Slov. dobrodelno društvo sporoča, da iz zdravstvenih razlogov odpade nameravana počitniška kolonija na Repentabru. Toliko v vednost zanimancem.

Slikar Černigoj razstavlja v Ljubljani

V ljubljanski Mali galeriji razstavlja te dni naš tržaški rojak, slikar prof. Avgust Černigoj.

Ljubljanskim ljubiteljem likovne umetnosti nudi 30 svojih izbranih olj, gvašev in gravur, ki vzbujajo veliko pozornost zaradi pestrosti barv, ki je lastna za postkubistični značaj Černigojeve umetnosti. Novost za Ljubljano so barvne gravure, v čemer je Černigoj zares mojster.

Prof. A. Černigoju čestitamo k novemu umetniškemu uspehu.

FILMI AIS-a

Ta teden predvaja filmski odsek Zavezniške poročevalske službe svoje dokumentarne in znanstvene filme v istih krajih kot pretekli teden.

Sporod krajev bodo menjali z avgustom.

HISA V SV. KRIZU, obnovljena, z devetimi prostori in velikim vrtom, se oddaja v najem. — Telefonirati na številko 62-75.

Odgovorni urednik: dr. Janko Jet
Tiska: tiskarna »Adria«, d. d. v Trstu

ZDRAVNIK
Dr. FRANJO DELAK
v TRSTU

sprejema od 15.-17. ure
v ulici Commerciale št. 10-II
Pokličite tel. št. 31813

Stanovanje: Strada di Fiume 20/III

ZOBOZDRAVNIK
Dr. STANISLAV PAVLICA
sprejema od 9-12 in od 17-19
TRST, VIA COMMERCIALE
10-II., TEL. 31-813

Mizarji
hmetovalci
podjetniki

Deske smrekove, macesnove in trdi lesov trame in parkete nudi najugodnejše

CALEA
TEL. 90441 TRST
Viale Sonnino, 24

Ne izgubljajte časa po nepotrebem!

Agencija Celeritas

TRST, ul. Machiavelli 13, tel. 31-404

Vam o najkrajšem času oskrbi vsakovrstne uradne listine, potne liste, oizume, anagrafske izločke, prepovedi in iz tujih jezikov, operonjenje uradnih aktov Izpolnjuje prošnje za prehod meje v FLRJ in jih izroča Delegaciji v rešitev.

Vse o najkrajšem času in za nizek honorar Se pripravljamo!

Vsakovrstno pohištvo:

SPALNICE - JEDILNICE - KUHINJE ITD. — PO NAROČILU IZVRŠI VSAKO DELO — POROSTVO ZA DOBER NAKUP — TOVARVISKE CENE — DELO SOLIDNO — DOMACA TVRDKA

Tovarna pohištva

Tel. 32

PRINCIČ

K R M I N

Cormons - prov. Gorizia

FODERAMI PERTOT

TRST - Ul. Ginnastica 22, tel. 95-998

nudi po najugodnejših cenah
vsakovrstne ženske in moške
PODLOGE - MODELE,
priprave za likanje itd.

Damske letne obleke

za vse okuse po nizkih cenah

Krila 1900-2800
elegantna-zadnja moda 3000 lir

Obleke 2900-5000
Iz „Everglaze“ blaga lir

Magazzini del Corso

TRST - CORSO 1, GALLERIA PROTTI

ZASTOPNIK IN GLAVNA ZALOGA

ZADR. KONSORCIJ TRGOVCEV Z JESTVINAMI

TRST - Ul. Valdirive 3 - Tel. 50-3

DARILNE PAKETE ZA JUGOSLAVIJO

živila, tehnične predmete (šivalne stroje, radijske aparate, kolesa, štedilnike itd.; harmonike, tekstilno blago itd.), razpošilja najhitreje in najbolj zanesljivo

INTEREXPORT-TRST

BREDA RUS - MIKULETIČ & MILAN BJELICA - ŽIVKOVIČ

Obrnite se osebno ali pismeno na naš naslov in zahtevajte neobvezne ponudbe:

URAD - Riva Grumola 6.I., tel. 29-302 - P.O. Box 1219

Skladišče: Punto Franco Vecchio mag. 2.III., tel. 7232

Pošiljamo samo kakovostno prvo vrstno blago po nizkih cenah in jamčimo za vsako pošljko